

ระบบ กลไก และการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

กิตติ บุญเลิศนิรันดร์^{1*} สุธิยา และเซ็น² พาขวัญ ทองรักษ์³ เอกชัย รัตนบรรลือ⁴
มนตรี สังข์ทอง⁵ และ ธารณี นวัสนธิ⁶

¹สาขาวิชาพืชศาสตร์ คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

²สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์นนทบุรี อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

³สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร คณะเทคโนโลยีการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

⁴สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ศูนย์สุพรรณบุรี อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี 72130

⁵สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

⁶สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000

*ผู้เขียนหลัก อีเมล: kitti.b@rmutsb.ac.th

วันที่รับบทความ: 7 กรกฎาคม 2561; วันแก้ไขบทความ: 11 กันยายน 2561; วันตอบรับบทความ: 5 ตุลาคม 2561

บทคัดย่อ

ระบบ กลไก และการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยรับใช้สังคม งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาระบบ กลไก และการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ 2) พัฒนาผู้ประสานงานวิจัยและนักวิจัย และ 3) สร้างความรู้และนวัตกรรมที่เหมาะสมกับพื้นที่ การออกแบบระบบ กลไก และการจัดการงานวิจัยดำเนินการในลักษณะงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยจัดตั้งหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ การจัดการแผนงานและโครงการ เน้นการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ผลการดำเนินงาน พบว่า การจัดการงานวิจัยตั้งแต่ต้นทาง คือ วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาของพื้นที่ การพัฒนาโจทย์วิจัยให้สอดคล้องกับความต้องการ การ

พัฒนานักวิจัยและผู้ประสานงานระหว่างทางเพื่อเพิ่มความรู้และทัศนคติการทำงานวิจัยเพื่อสังคม ร่วมกับการวางกลไกให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการทำวิจัย และการจัดการปลายทางเพื่อหนุนเสริมให้นักวิจัยเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และการจัดการความสัมพันธ์กับภาคีเครือข่ายที่เป็นกลไกการพัฒนาในพื้นที่ ทำให้เกิดงานวิจัยลักษณะสหวิชาการในพื้นที่ นักวิจัยมีเป้าหมายร่วมกันในการทำงาน และมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์การทำงาน ทำให้ผลงานวิจัยมีโอกาสสูงที่จะได้รับการยอมรับทางวิชาการและสามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาหรือใช้พัฒนาพื้นที่เป้าหมาย ผลจากการดำเนินงานต่อเนื่อง 3 ปี ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี และนนทบุรี โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาชีพจากฐานทรัพยากรในชุมชน มีโครงการวิจัยย่อยดำเนินการในพื้นที่จำนวน 14, 17 และ 17 โครงการ ตามลำดับ มีนักวิจัยร่วมโครงการจำนวนปีละ 55-59 คน เป็นนักวิจัยใหม่จำนวน 45-49 คน เมื่องานวิจัยเสร็จสิ้นในปีที่ 1 และ 2 มีผลงานวิจัยเผยแพร่ จำนวน 20 บทความ มีการจัดนิทรรศการในชุมชนร่วมกับภาคีเครือข่ายระดับจังหวัด ทำให้ชุมชนตื่นตัวร่วมกิจกรรมวิชาการ และนำความรู้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น จัดทำแผนพัฒนากลุ่มอาชีพ การจัดการท่องเที่ยวในชุมชน และการรวมกลุ่มเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแหล่งน้ำในชุมชน

คำสำคัญ: วิจัยเพื่อชุมชน นวัตกรรมเพื่อสังคม วิชาการรับใช้สังคม พันธกิจมหาวิทยาลัยกับสังคม

The System and Mechanism in Managing Area-Based Collaborative Research for Development, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

Kitti Boonlertnirun^{1,*}, Suthisa Leasen², Phakhwan Thongrak³, Aekchai Rattanabanlue⁴,
Montri Songthong⁵ and Tharanee Nawatnatee⁶

¹Division of Plant Science, Faculty of Agricultural of Technology and Argo Industry, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, Thailand 13000

²Division of Science, Faculty of Science and Technology, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Nonthaburi Campus, Muang District, Nonthaburi Province, Thailand 11000

³Division of Food Science and Technology, Faculty of Agricultural of Technology and Argo Industry, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, Thailand 13000

⁴Division of Mechanical Engineering, Faculty of Industrial Education, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Suphanburi Campus, Samchuck District, Suphanburi Province, Thailand 72130

⁵Research and Development Institute, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, Thailand 13000

⁶Division of Tourism and Hotel, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi, Phra Nakhon Si Ayutthaya District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, Thailand 13000

*Corresponding author's E-mail: kitti.b@rmutsb.ac.th

Received: 7 July 2018; Revised: 11 September 2018; Accepted: 5 October 2018

Abstract

The system and mechanism in managing research of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi vitally contributes to a higher education institution for community engagement. This study aims to 1) develop the system and mechanism in managing area-based collaborative research; 2) develop human resources as research coordinators and researchers; and 3) build knowledge and innovation relevant to the target areas. The system and mechanism in research management was designed as an action research by establishment of research and innovations for society center to support area-based research. Achievement motivation was based to manage the research programs and the projects. The

results indicated the importance of good management at all stages of research conduct. That is, the upstream process reflects an analysis of the problem context and the demand for development of areas and research problems conforming to the demand, whereas the midstream process contains the development of researchers and research coordinators to gain knowledge, to improve attitude towards research for community, and to design the community-based research mechanism. At the same time, the downstream process supports the researchers for their academic work publication and for networking management on area-based development mechanism. All these lead to Interdisciplinary team-based research in which the researchers share common goals under strong achievement motivation resulting in academically accepted research that can be applied to the target community. Having continuously conducted research projects for 3 years since 2015 in Phra Nakhon Si Ayutthaya, Suphanburi and Nonthaburi province aiming to stabilizing in careers from community resources, the institute has run 14, 17, 17 projects in each province respectively with 55–59 researchers including 45–49 novice researchers. As for the first and second year of the research programs, 20 scholarly articles were published in academic journals. In addition, there were community exhibitions incorporated with provincial network. The community actively participates in academic activities and utilizes the knowledge from the research in various aspects including development planning in promotion of career groups, community-based tourism management, as well as grouping of community national resource and water conservation.

Keywords: Research for community, Innovations for society, Social engagement scholarship, University–community engagement

บริบทและสถานการณ์งานวิจัย ของมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็น 1 ใน 9 มหาวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. 2548 เพื่อให้เป็นสถาบันอุดมศึกษาด้านวิชาชีพและเทคโนโลยี มีพันธกิจผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพชั้นสูง วิจัยและบริการวิชาการแก่สังคมด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นมหาวิทยาลัยขนาดกลาง จัดการศึกษาแยกเป็น 4 ศูนย์พื้นที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นนทบุรี และสุพรรณบุรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลมีการพัฒนางานตามพันธกิจของสถาบันอุดมศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญกับชุมชนและสังคม และตระหนักถึงความสำคัญของงานวิจัยที่เป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนสู่ความเป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีชั้นสูง

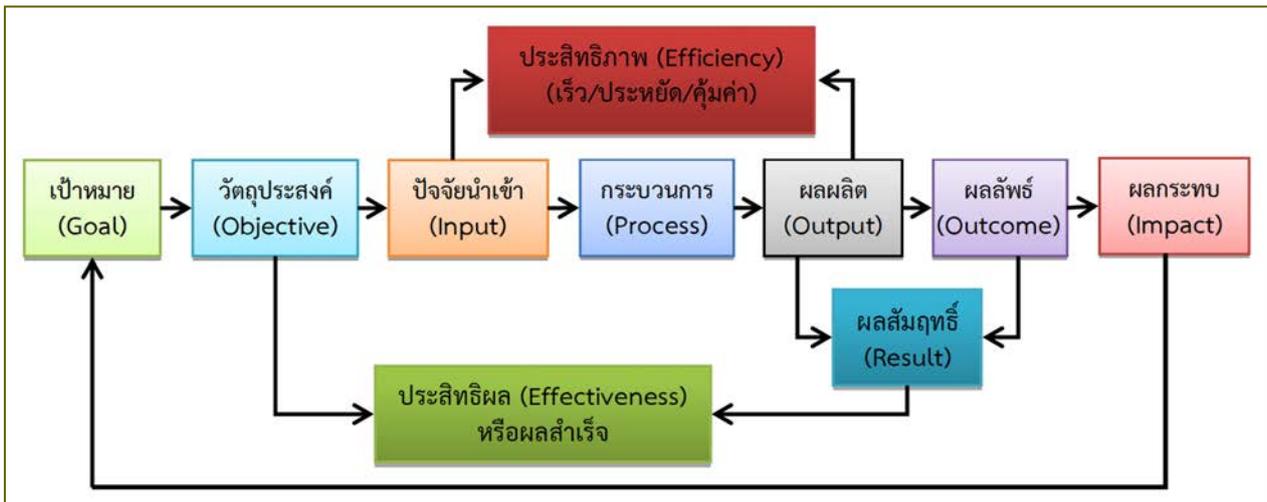
ระบบและกลไกงานวิจัยของมหาวิทยาลัยฯ เป็นไปตามค่านิยมคัพทท์ที่ใช้ในต้วบ่งชี้การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มีขั้นตอนการปฏิบัติงานที่กำหนดชัดเจน ปรากฏในรูปของเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2554) การขับเคลื่อนระบบดำเนินงานโดยมีสถาบันวิจัยและพัฒนาเป็นหน่วยงานกลางทำหน้าที่ประสานงานกับคณะต่างๆ เพื่อบริหารจัดการระบบให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบายของมหาวิทยาลัยฯ มีกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนให้ระบบทำงาน ได้แก่ ระเบียบว่าด้วยการใช้จ่ายงบประมาณอุดหนุนการวิจัย กองทุนส่งเสริมการวิจัยจากเงินรายได้ของมหาวิทยาลัยฯ ซึ่งคณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการวิจัยเป็นผู้กำหนดทิศทางและกำกับกับการบริหารกองทุน และมีคณะกรรมการพัฒนางานวิจัยแยกตามสาขาวิชาช่วยหนุนเสริมการทำงานของสถาบันวิจัยและพัฒนา ทำให้มหาวิทยาลัยฯ มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาในเกณฑ์ดี เมื่อวัดความสำเร็จด้านปัจจัยนำเข้าและกระบวนการทำงานตามขั้นตอน โดยมีจำนวนโครงการและงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนตามเกณฑ์มาตรฐาน และมีผลงานวิจัยตีพิมพ์เผยแพร่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนสายสังคมศาสตร์ยังมีจำนวนน้อย แม้ว่าผลงานวิจัยตีพิมพ์เพิ่มขึ้นแต่ผลงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ยังมีจำนวนน้อย ทำให้ผลผลิตของงานวิจัยที่วัดจากผลงานวิชาการของอาจารย์ประจำและนักวิจัยอยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง (สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา, 2558) ซึ่งสาเหตุเกิดจากหลายปัจจัย สอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมของ อรอนงค์ สิงห์บุพบา (2559) คือ การไม่มีกลไกเอื้ออำนวยให้เกิดการนำผลงานวิจัยไปใช้ นักวิจัยส่วนใหญ่ทำงานวิจัยเดี่ยว นักวิจัยไม่คุ้นเคยกับการทำงานร่วมกับผู้อื่นและไม่มีเครือข่ายการทำงานร่วมกับผู้ใช้ ข้อเสนอโครงการวิจัยไม่ตอบโจทย์ความต้องการของ

ผู้ใช้อย่างแท้จริง สภาพแวดล้อมและเงื่อนไขการใช้งานจริงต่างจากสภาพทดลอง หน่วยวิจัยและบริการทางวิชาการแยกส่วนกันทำงาน ไม่สามารถเชื่อมโยงงานวิจัยกับการทำงานของหน่วยงานในพื้นที่ที่เป็นกลไกการพัฒนา ทำให้ผู้ใช้ประโยชน์ไม่ทราบว่ามีผลงานวิจัยที่นำไปใช้ได้ เป็นต้น

กรอบแนวคิดด้านการพัฒนาระบบ บริหารจัดการงานวิจัย

ในปี พ.ศ. 2558 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยโครงการมุ่งเป้าตอบสนองความต้องการพัฒนาประเทศ ปี 2558 กลุ่มเรื่องนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบ กลไก และการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยฯ และสนับสนุนการวิจัยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาพื้นที่ ซึ่งทำให้มหาวิทยาลัยฯ ได้แสดงบทบาทและหน้าที่ตามพันธกิจ สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคีเพื่อพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา นนทบุรี และสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตั้งของมหาวิทยาลัยฯ การดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการงานวิจัย ใช้กรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ ซึ่งมีองค์ประกอบของงานแยกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การวิจัยเพื่อพัฒนาภาคีที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนา และส่วนที่ 2 การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ช่วยหาคำตอบให้กับปัญหาของคนในพื้นที่ (สิลาภรณ์ บัวสาย, 2554) ร่วมกับกรอบแนวคิดหลักพันธกิจมหาวิทยาลัยกับสังคม ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) ร่วมคิดร่วมทำแบบหุ้นส่วน (Partnership) 2) เกิดประโยชน์ร่วมกันแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (Mutual benefit) 3) มีการใช้ความรู้และเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน (Scholarship) และ 4) เกิดผลกระทบต่อบริเวณที่ประเมินได้ (Social impact) (วิจิตร ศรีอ้วน, 2557) เป็นแนวทางการทำงานเพื่อสร้างการมีส่วนร่วม และบูรณาการการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคีโดยใช้โจทย์จากพื้นที่เป็นตัวตั้ง

การบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ ใช้หลักการการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result based management) หรือเน้นผลการปฏิบัติงานเป็นหลัก (ภาพที่ 1) โดยมีการวัดผลการปฏิบัติงานด้วยตัวชี้วัดอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศย้อนกลับเพื่อการพัฒนาและบริหารจัดการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของระบบ (มนตรี สังข์ทอง และคณะ, 2560) ที่ตั้งไว้ 4 ด้าน คือ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณภาพการให้บริการ และการพัฒนาองค์กร (พิรุวรรณ กิติคุณ, 2559) การประเมินผลเชิงระบบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับการพัฒนาต่อเนื่อง การจัดการงานวิจัยตลอดสายโซ่ เริ่มจากการจัดการต้นทาง ได้แก่ การสกัดโจทย์วิจัยที่ตรงกับความต้องการพัฒนาพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของระบบทำงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

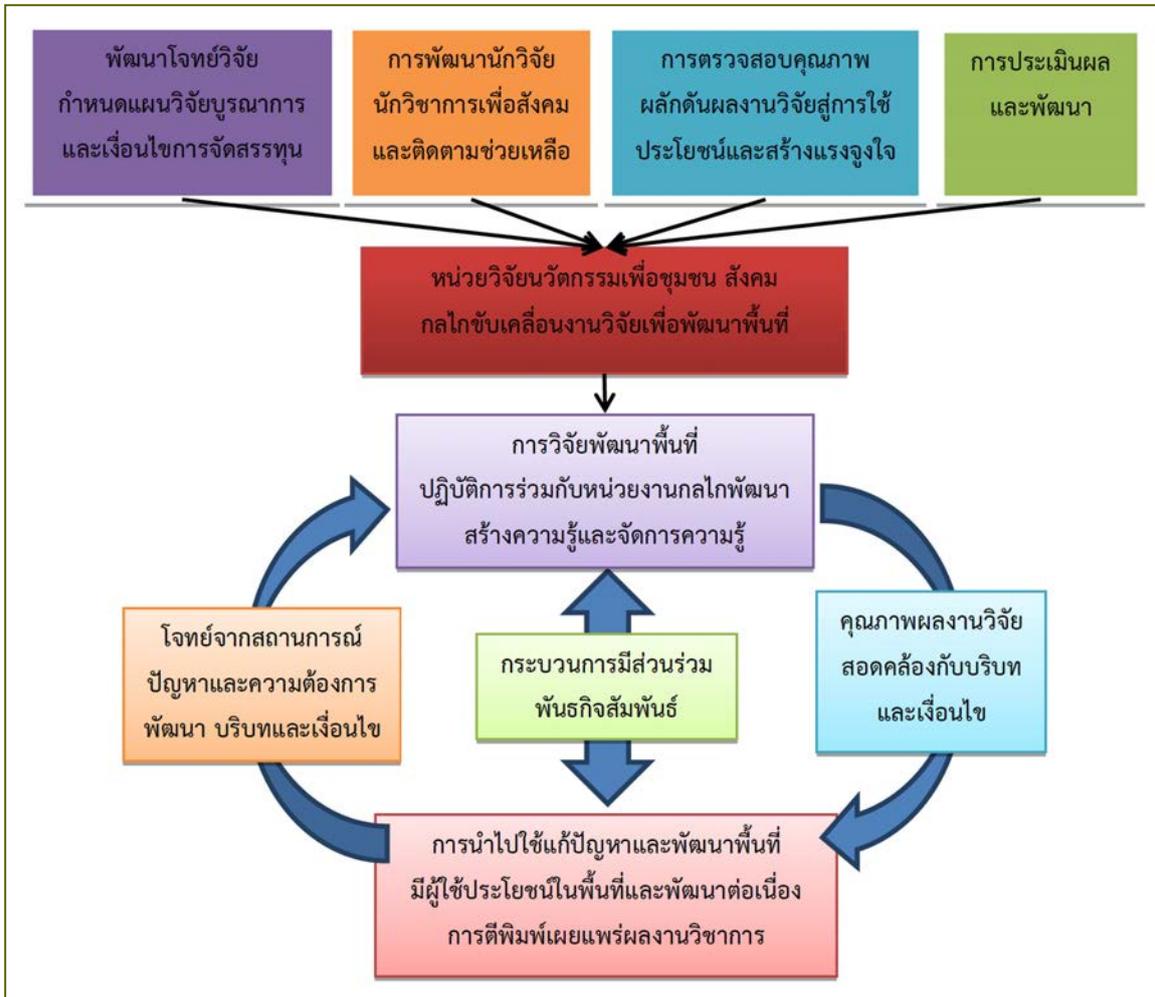
การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยที่มีความเป็นวิชาการ โจทย์วิจัย เป็นปัญหาหรือความต้องการของพื้นที่และมีผู้ใช้ประโยชน์ การจัดการกลางทาง ได้แก่ การพัฒนาทักษะนักวิจัยทำงานวิชาการเพื่อสังคม การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกลุ่มนักวิจัยและชุมชนให้มีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน การรับฟังข้อมูลปัญหาด้านการวิจัย การให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในระหว่างการทำวิจัย ในระดับปลายทาง ได้แก่ การประเมินคุณภาพ การเผยแพร่และนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ การจัดการทรัพย์สินทางปัญญา และการสร้างแรงจูงใจให้นักวิจัย การจัดการดำเนินงานใน 2 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 พัฒนากลไกที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนา และมิติที่ 2 การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ช่วยหาคำตอบให้กับปัญหาของคนในพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมกับภาคีในพื้นที่ที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้วยหลักพันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม (ภาพที่ 2)

สถานการณ์ของงานพัฒนาในพื้นที่ ที่ต้องใช้ความรู้จากงานวิจัย

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ได้กำหนดพื้นที่วิจัยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยฯ ในปี พ.ศ. 2557 จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีผลิตภัณฑ์มวลรวม 365,966 ล้านบาท สาขาการผลิตสำคัญ คือ ภาคอุตสาหกรรม ทำให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร 420,963 บาท สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศและภาคกลาง ภาคการเกษตรเป็นเศรษฐกิจสำคัญของคนในชนบทและเป็นฐานรากของการพัฒนาประเทศมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม 12,262 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 3.35 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด โดยในปีเพาะปลูก พ.ศ. 2557 มีครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ จำนวน 36,835 ครัวเรือน มีรายได้เงินสด

สุทธิการเกษตร 56,159 บาท/ครัวเรือน แต่มีรายได้เงินสดสุทธินอกการเกษตร 157,025 บาท/ครัวเรือน แสดงให้เห็นว่าเงินรายได้จากภาคการเกษตรอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ ถ้ายังมีรูปแบบการผลิตและการจัดการผลิตที่เหมือนเดิม เป็นสาเหตุให้ไม่มีสมาชิกในครัวเรือนรับช่วงต่อ เกษตรกรส่วนใหญ่จึงเป็นผู้สูงอายุ คนในวัยแรงงานละทิ้งอาชีพเกษตรเพื่อเปลี่ยนไปทำงานในเมือง เกิดสภาพสังคมทับซ้อนระหว่างชนบทและเมือง คนในชนบทมีรายได้ไม่น้อยแต่ค่าใช้จ่ายสูงและขาดความมั่นคงทางอาชีพ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเดิมมีรากฐานทางการเกษตร มีความได้เปรียบเชิงวัฒนธรรมและสถานที่ตั้งที่ใกล้กับมหานครซึ่งเป็นตลาดสำคัญของสินค้าเกษตรคุณภาพ และมีผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่นที่สามารถพัฒนาให้โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัด

การนำความได้เปรียบเชิงวัฒนธรรมและความหลากหลายทางชีวภาพ เปลี่ยนไปสู่ความได้เปรียบเชิงการแข่งขัน ด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ เป็นแนวทางหนึ่งของรัฐบาลในการยกระดับเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและนำประเทศหลุดพ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ซึ่งการยกระดับการผลิตในภาคการเกษตร โดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรรายย่อยให้มีความสามารถในการแข่งขัน มีปัจจัยหลายประการที่ต้องพิจารณาไปพร้อมกันตลอดห่วงโซ่ เช่น การพัฒนาเกษตรกรสู่ความเป็นเกษตรกรยุคใหม่ (Smart farmer) ที่สามารถใช้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการวางแผนการผลิต การผลิตและสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยมาตรฐานความปลอดภัย การรวมกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนพัฒนาเป็นผู้ประกอบการที่มีความสามารถในการแข่งขัน และการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวนิเวศเกษตร เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวมีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลความรู้จากการวิจัยและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยจึงเป็นกลไกหนึ่งที่สำคัญ ในการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ช่วยหนุนเสริม

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

กระบวนการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทและเงื่อนไขการพัฒนาพื้นที่ตามยุทธศาสตร์จังหวัดและประเทศไทย

กระบวนการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลง

จากกรอบแนวคิดการพัฒนาระบบ กลไก การจัดการงานวิจัย ได้วิเคราะห์ระบบงานวิจัยด้วยทฤษฎีเชิงระบบ และทดลองออกแบบระบบบริหารงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ โดยกำหนดขั้นตอนการทำงานตลอดสายตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง ปลายทาง และการทวนสอบระบบ (ภาพที่ 3) การจัดการงานวิจัยดำเนินงานในลักษณะงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ (วรรณดี สุทธินรากร, 2556) พัฒนาระบบต่อเนื่องด้วยวงจรคุณภาพ (PDCA cycle) โดยมหาวิทยาลัยฯ ได้ตั้งหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ดำเนินงานในรูปแบบคณะทำงานที่มีรองอธิการบดีเป็นประธาน มีนักวิจัยแกนนำเป็นผู้จัดการโครงการ ทำหน้าที่บริหารจัดการโครงการในภาพรวม เพื่อให้การทำงาน

บรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนงานวิจัย มีทีมประสานงานกลางช่วยประสานงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องและจัดกิจกรรมสนับสนุนนักวิจัย และมีผู้ประสานงานคณะในศูนย์พื้นที่ทั้ง 3 จังหวัด ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างนักวิจัยต่างสาขาให้สามารถทำงานร่วมกันและทำงานร่วมกับภาคีในพื้นที่เป้าหมาย หน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน จึงเป็นหน่วยงานขับเคลื่อนงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่และเป็นเวทีสำหรับการพัฒนานักวิจัยและผู้ประสานงานวิจัยพัฒนาระบบ กลไก และการจัดการงานวิจัย การจัดการโครงการเน้นการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยนำแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัย ผู้บริหาร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากภายนอกที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกำหนดโจทย์การวิจัย ร่วมวางแผน และติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการดำเนินงาน จากเดิมที่ให้ความสำคัญต่อทุนวิจัย ทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า กระบวนการทำงาน ที่เน้นการควบคุมด้วยกฎระเบียบที่เคร่งครัด มาเป็นการมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับวัตถุประสงค์และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนิน

งาน ทั้งในด้านของผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และประสิทธิภาพงานวิจัย ซึ่งพิจารณาจากความคุ้มค่าของเงินงบประมาณ และการส่งมอบผลงานวิจัยทันเวลา รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพงานวิจัยเพื่อความก้าวหน้าทางวิชาการและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ผลงานวิจัย

การดำเนินงานออกแบบระบบมีขั้นตอนการทำงานตามวงจรคุณภาพ PDCA ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผนงาน (Plan) วิเคราะห์ระบบบริหารงานวิจัย กลไก และการจัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยฯ กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และตัวชี้วัดของงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการมีส่วนร่วม กำหนดกิจกรรม และปฏิทินการทำงาน

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติงานตามแผน (Do) ปฏิบัติตามขั้นตอนตลอดสายใช้ระบบวิจัย (ภาพที่ 3)

2.1) การจัดการต้นทาง เพื่อให้ได้ข้อเสนอโครงการที่สามารถตอบโจทย์ปัญหา และตรงความต้องการพัฒนาพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีขั้นตอนการปฏิบัติงานดังนี้

- การกำหนดพื้นที่และประเด็นการวิจัย โดยประมวลจากการสำรวจสถานการณ์ของพื้นที่ในระดับจังหวัดจากข้อมูล

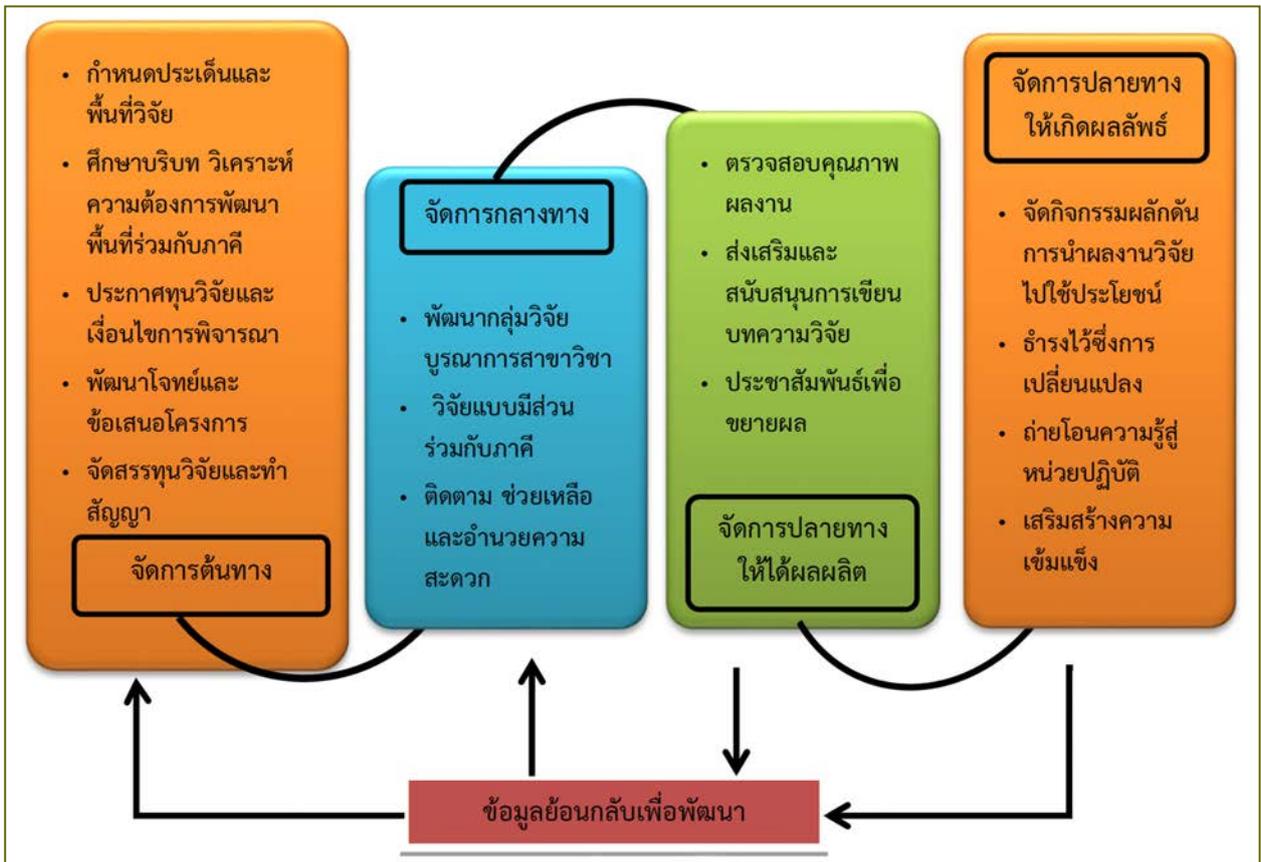
ทุติยภูมิ (Secondary data) การแลกเปลี่ยนทัศนะและแสวงหาความร่วมมือกับผู้บริหารหน่วยงานระดับจังหวัด การวิเคราะห์ความพร้อมเครือข่าย และทุนเดิมของมหาวิทยาลัย ในการทำงานร่วมกับชุมชน

- การศึกษาบริบท สถานการณ์ปัญหา ความต้องการพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการ ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholder) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2552) และการออกแบบเวที การจัดเวที ศึกษาบริบทชุมชนแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน และการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อท้องถิ่น, 2557)

- การกำหนดกรอบงานวิจัยและพัฒนาโจทย์วิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการ ได้แก่ การจัดเวทีวิเคราะห์ปัญหาด้วยแผนภูมิต้นไม้ (Problem tree) การกำหนดกรอบและประเด็นการวิจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงตรรกะ (Logical framework)

- การรับข้อเสนอโครงการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการ ได้แก่ การประกาศทุนวิจัย การจัดเวทีนักวิจัยเพื่อพัฒนาการเขียนข้อเสนอโครงการวิจัย

- การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยและพิจารณาให้ทุน เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการ ได้แก่ เวทีนำเสนอและการพิจารณาให้

ภาพที่ 3 ขั้นตอนของระบบการจัดการงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- การจัดสรรทุนอุดหนุนงานวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการ ได้แก่ สัญญาจ้าง และคู่มือการบริหารงบประมาณวิจัย

2.2) การจัดการกลางทาง เพื่อติดตาม ช่วยเหลือ อำนาจความสะดวก และพัฒนานักวิจัยภายหลังได้รับการจัดสรรทุนวิจัย การจัดการกลางทางมีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

- การพัฒนาทักษะการบริหารโครงการวิจัยและการทำงานวิจัยเชิงบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่าย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงตรรกะระหว่างแผนงานกิจกรรมวิจัย วัตถุประสงค์ของโครงการ และเป้าหมายร่วมกันของโครงการในพื้นที่วิจัย ดำเนินการโดยกิจกรรมการประชุมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ หัวข้อการประชุม ได้แก่ การให้ความรู้การบริหารโครงการวิจัยตามสัญญาการให้ทุน การเบิกจ่ายและหลักฐานทางการเงิน ระเบียบข้อบังคับ และจริยธรรม การประชุมกลุ่มย่อยระหว่างนักวิจัยและผู้ประสานงานพื้นที่เพื่อเขียนกรอบงานที่มีความสัมพันธ์เชิงตรรกะของโครงการย่อยที่เชื่อมโยงกับแผนพัฒนาในพื้นที่วิจัย พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จและการเปลี่ยนแปลงที่คาดหวังที่เกิดขึ้นในพื้นที่

- การสนับสนุนและส่งเสริมให้กลุ่มนักวิจัยลงพื้นที่ร่วมกับนักวิจัยอาวุโสและผู้ประสานงานในพื้นที่

- การติดตามช่วยเหลือนักวิจัยหลังดำเนินงานระยะ 3 เดือน ด้วยกิจกรรมนักวิจัยพี่เลี้ยงและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัย

- การติดตามความก้าวหน้าการวิจัยระยะ 6 เดือน ด้วยกิจกรรมเวทีนำเสนอความก้าวหน้าการวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ใช้ประโยชน์ และการสรุปข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้นักวิจัยได้พัฒนางาน

- การคืนข้อมูลสู่ชุมชนหรือพื้นที่วิจัย ด้วยกิจกรรมนิทรรศการชุมชน เพื่อเปิดโอกาสให้นักวิจัยและภาคีเครือข่ายได้ร่วมกันทบทวนข้อมูลงานวิจัย เป้าหมายการวิจัย และเงื่อนไขของงานผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

2.3) การจัดการปลายทาง เพื่อควบคุมคุณภาพผลงานวิจัย และการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ มีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

- การประเมินคุณภาพผลงานวิจัย ด้วยกิจกรรมเวทีนำเสนอร่างรายงานการวิจัยต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ใช้ประโยชน์ และหน่วยงานภาคีการพัฒนา และการสรุปข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้นักวิจัยได้พัฒนารายงานฉบับสมบูรณ์

- การส่งเล่มรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การส่งมอบผลงานวิจัยและการสรุปปิดโครงการ

- การพัฒนาทักษะนักวิจัย ในด้านการเขียนบทความวิจัยและการส่งเสริมการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ

- การเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่สาธารณะ ในรูปแบบต่างๆ

เช่น การแถลงข่าว การทำสื่อสิ่งพิมพ์ และการร่วมกับชุมชนจัดกิจกรรมนิทรรศการในวันสำคัญของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นตรวจสอบผลการบริหารและการจัดการงานวิจัย (Check) ได้แก่ การถอดบทเรียนหลังการทำงาน (After action review) ในแต่ละกิจกรรม เพื่อเรียนรู้และปรับปรุงการทำงาน การประเมินระบบ กลไก และการบริหารจัดการของหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน

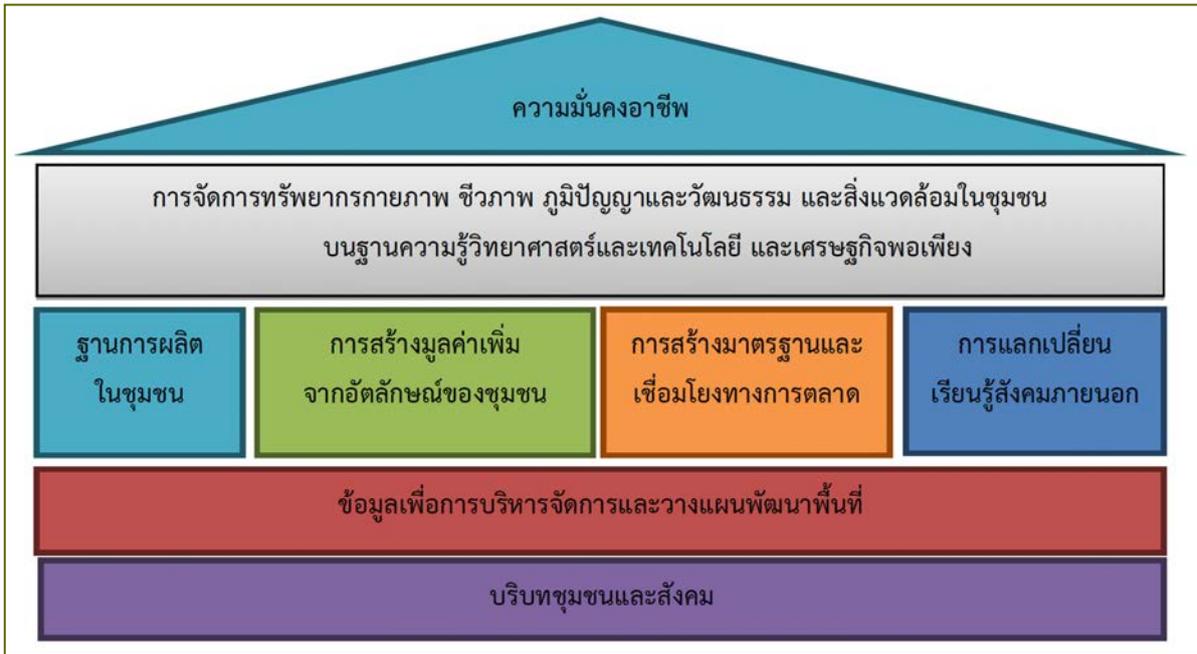
ขั้นตอนที่ 4 การปรับปรุงระบบ กลไก และการจัดการงานวิจัย (Action) ปรับปรุงแผนการทำงาน โดยกระบวนการสร้างความเข้าใจและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงและการยอมรับของชุมชนเป้าหมาย

การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ มหาวิทยาลัยฯ ให้ความสำคัญกับภาคชนบท โดยมีเป้าหมายการพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาชีพจากฐานทรัพยากรในชุมชน ตั้งแต่ฐานการผลิตในชุมชน การสร้างมูลค่าเพิ่มจากอัตลักษณ์ของชุมชนด้วยนวัตกรรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานเพื่อให้สามารถเชื่อมโยงทางการตลาด เกิดธุรกิจเพื่อสังคมในชุมชน และมีการพัฒนาต่อเนื่องผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมภายนอก โดยใช้องค์ความรู้จากการวิจัย เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการทรัพยากรกายภาพ ชีวภาพ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน บนฐานความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ภาพที่ 4)

สถานการณ์ใหม่ในมหาวิทยาลัยที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและการดำรงไว้ซึ่งการเปลี่ยนแปลง

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ได้ทดลองจัดตั้งหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ให้เป็นหน่วยงานขับเคลื่อนโครงการบริหารงานในรูปคณะกรรมการดำเนินงาน โดยมีรองอธิการบดี เป็นประธาน (คำสั่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิที่ ๔๕๒/๒๕๕๘ และ ๔๓/๒๕๕๙) การพัฒนาระบบกลไกการจัดการงานวิจัย ดำเนินงานในลักษณะของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติของกลุ่มคน ที่ร่วมกันอธิบายปัญหา แก้ไขปัญหา และตรวจสอบความสำเร็จจากการแก้ไขปัญหาที่มีการทดลองปรับปรุงแก้ไขปัญหาใหม่ในครั้งต่อๆ มาจนกว่าจะถึงจุดที่พอใจ (วรรณดี สุทธินรากร, 2556) ผลการดำเนินงาน พบว่าหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อชุมชนและสังคม สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ โดยอาศัยเครื่องมือที่เรียนรู้ร่วมกับเครือข่าย

ภาพที่ 4 กรอบแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สุพรรณบุรี และนนทบุรี

มหาวิทยาลัย สกว. และสถาบันคลังสมองของชาติ การจัดการต้นทาง โดยนำกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัยต่างสาขาลงพื้นที่ ศึกษาบริบทชุมชน และพัฒนาโจทย์วิจัยโดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชน ทำให้เกิดบรรยากาศและความตื่นตัวของบุคลากรในการ ทำวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ นักวิจัยต่างสาขาได้มีโอกาสลงพื้นที่ร่วมกัน ได้สัมผัสกับบรรยากาศและสถานการณ์จริงในชุมชน ทำให้เกิด บรรยากาศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักวิจัยและคนในชุมชน นักวิจัยได้ทราบปัญหาและความต้องการพัฒนาของพื้นที่ มองเห็น ผู้ใช้ประโยชน์งานวิจัย และผู้เกี่ยวข้องที่มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ การกำหนดพื้นที่เป้าหมายและมีผู้ประสานงานในพื้นที่ ทำให้การ ทำงานของนักวิจัยต่างสาขาในพื้นที่มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น มี ศูนย์รวมข้อมูลและมีแกนนำประสานงานเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ข้อมูลและนัดหมายลงพื้นที่ร่วมกัน ทำให้นักวิจัยสามารถสร้างความ สัมพันธ์ต่อเนืองกับชุมชน เพื่อพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย โดยเมื่อ สิ้นสุดการดำเนินงาน 3 ปี ในปี พ.ศ. 2558, 2559 และ 2560 มี นักวิจัยที่เข้าร่วมโครงการ 55, 59 และ 57 คน/ปี ตามลำดับ เป็น นักวิจัยใหม่ (มีประสบการณ์ในการวิจัย 0-3 ปี) จำนวน 45, 49 และ 47 คน/ปี มีโครงการที่พัฒนาโดยใช้โจทย์ปัญหาและความ ต้องการพัฒนาของพื้นที่จำนวน 14, 17 และ 17 โครงการ/ปี คิดเป็น สัดส่วนโครงการด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีกับด้านสังคมศาสตร์ มนุษย์ศาสตร์ประมาณร้อยละ 50:50 (ตารางที่ 1) ในระยะ 3 ปีของ การดำเนินงานได้พัฒนานักวิจัยใหม่ที่เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยให้มี ประสบการณ์ในการจัดการโครงการจำนวน 23 คน (ไม่แสดงข้อมูล)

ซึ่งส่วนใหญ่มาจากคณะศิลปศาสตร์ (8 คน) และคณะบริหารธุรกิจ และเทคโนโลยีสารสนเทศ (6 คน) ซึ่งเดิมทั้ง 2 คณะนี้มีนักวิจัยจำนวน น้อย การดำเนินงานเมื่อสิ้นระยะเวลาปีที่ 2 มีผลงานวิจัยนำเสนอใน การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ จำนวน 8 เรื่อง เผยแพร่ ในวารสารวิชาการระดับชาติ จำนวน 12 บทความ ระดับนานาชาติ จำนวน 1 บทความ และได้รับรางวัลในเวทีการแสดงสิ่งประดิษฐ์ ระดับนานาชาติ 1 ผลงาน

เมื่อประเมินผลการทำงานของหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคม และชุมชน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนระบบงานวิจัยเพื่อพัฒนา พื้นที่ โดยประเมินการทำงานเชิงระบบ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัย นำเข้า วัตถุประสงค์จากขั้นตอนการพิจารณาข้อเสนอโครงการวิจัย 2) กระบวนการ วัตถุประสงค์จากขั้นตอนการหนุนเสริมการทำงานของนักวิจัย 3) ผลผลิต วัตถุประสงค์จากผลการดำเนินงานและทัศนคติการทำงานวิจัย พบว่า การจัดการโดยกำหนดเป้าหมายและมีขั้นตอนการทำงานที่ ชัดเจน มีการถอดบทเรียนเพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัย และมีการติดตามและรายงานความก้าวหน้าเป็นระยะโดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ จาก สกว. เป็นพี่เลี้ยง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผลการดำเนินงาน บรรลุตามเป้าหมาย (มนตรี สังข์ทอง และคณะ, 2560) ความสำเร็จ ของการบริหารจัดการงานวิจัยที่ดีและมีธรรมาภิบาล สอดคล้อง กับการบริหารจัดการและการสร้างเครือข่ายงานวิจัย ชุดโครงการ วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2555-2559 ซึ่งมีขั้นตอน ต่างๆ ประกอบเป็นระบบ คือ การกำหนดกรอบการวิจัย ให้นักวิจัย ที่มีศักยภาพจัดทำข้อเสนอโครงการวิจัยที่ดี เสนอของบประมาณ

ตารางที่ 1 จำนวนโครงการวิจัยและนักวิจัยที่เข้าร่วมโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ ในปี 2558-2560

ปีงบประมาณ	จำนวนนักวิจัย				จำนวนโครงการ		
	รุ่นใหม่ (0-3 ปี)	รุ่นกลาง (3-5 ปี)	รุ่นใหญ่ (>5 ปี)	รวม	วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี	สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์	รวม
2558	45	3	7	55	7	7	14
2559	49	5	5	59	8	9	17
2560	47	7	3	57	9	8	17
รวม	-	-	-	-	24	24	48

โดยมีคณะกรรมการวิชาการพิจารณาอย่างโปร่งใส ตรงไปตรงมา มีกลไกการติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดการพัฒนาวิจัย และองค์ความรู้ใหม่ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเป็นรูปธรรม (เปรมณิกา มาลัยศรี, 2559) การกำหนดเป้าหมายกรอบและทิศทางการวิจัยโดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้ได้ข้อเสนอโครงการวิจัยที่มีผู้ใช้ประโยชน์ เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงระบบวิจัยของมหาวิทยาลัยจากระบบปิดที่เกี่ยวข้องเฉพาะบุคลากรภายในมหาวิทยาลัย ให้เป็นระบบเปิดที่มีบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่เป็นผู้ใช้ประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการจัดการความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก เป็นการจัดการภายใต้บริบท สถานการณ์ และเงื่อนไขใหม่ที่ไม่แน่นอน การจัดการจึงควรมีรูปแบบและขั้นตอนการปฏิบัติที่ไม่ตายตัว มีการทบทวนเพื่อทำความเข้าใจในตัวระบบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับบริบทรอบๆ ตัว ขณะเดียวกันต้องสามารถจำแนกระหว่างระบบและบริบทออกจากกันได้ด้วย ระบบงานที่ดีจึงต้องมีความยืดหยุ่น เรียบง่าย คล่องตัว แต่มีประสิทธิภาพ สามารถสร้างเครือข่ายนักวิจัยที่เชื่อมโยงกับสถาบันและองค์กรภายนอกได้ (อาทิตยา ดวงมณี และคณะ, 2556) การจัดสรรทุนวิจัยเชิงสถาบัน ที่มีงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้ระบบสามารถขับเคลื่อนได้ภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

อย่างไรก็ตามการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ในบริบทของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีพื้นที่จัดการศึกษาแบ่งเป็น 4 ศูนย์ มีพื้นที่ตั้งใน 3 จังหวัด ซึ่งมีบริบทการทำงานที่แตกต่างกันในประเด็นต่างๆ เช่น สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาของพื้นที่ ความโดดเด่นของสาขาวิชาในแต่ละศูนย์ ประสบการณ์การทำงานของนักวิจัย และวัฒนธรรมองค์กรของคณะที่แตกต่างกัน ทำให้มีมุมมองการพัฒนาต่างกัน จึงมีแผนพัฒนาที่แตกต่างกัน ขณะเดียวกันผู้ประสานงานวิจัยในทุกระดับยังมีทักษะและประสบการณ์การจัดการงานวิจัยน้อย การจัดการงานวิจัยในแต่ละพื้นที่จึงเป็นไปตามสถานการณ์ และความเห็นจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ ปัจจัยความสำเร็จ/ไม่สำเร็จของการพัฒนาพื้นที่จึงขึ้นอยู่กับผู้นำและการนำของผู้นำชุมชน ความ

เข้มแข็งของกลุ่ม และการมีส่วนร่วมของนักวิจัย การพัฒนาผู้ประสานงานอย่างต่อเนื่องจึงมีความจำเป็น เพื่อให้เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถสร้างการมีส่วนร่วมกับนักวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยฯ และเสริมทักษะเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการเกิดประสิทธิภาพ ทักษะที่สำคัญ ได้แก่ การสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกรอบแนวคิดของงาน การถอดบทเรียน และสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และผู้ประสานงานควรเป็นผู้ที่สามารถเสียสละเวลาให้กับงานของโครงการ มีความยืดหยุ่นในการทำงานและประสานงาน เปิดใจและเรียนรู้สิ่งใหม่เสมอ ไม่ติดกับกรอบความคิด (เปรมณิกา มาลัยศรี, 2559)

ในด้านการพัฒนานักวิจัย จรัส สุวรรณเวลา (2534) ได้ให้ความเห็นว่า การพัฒนานักวิจัยต้องทำให้เกิดเจตคติด้านการวิจัย และค่านิยมว่าการวิจัย คือ กระบวนการสร้างความรู้และวิจรรณญาณ เพื่อนำไปสู่การถ่ายทอดความรู้ หน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน ได้จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อพัฒนาทักษะการวิจัย ทักษะการลงพื้นที่และการปฏิสัมพันธ์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัย ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการวิจัยเพื่อการพัฒนาพื้นที่ (พัชริน ดำรงกิตติกุล, 2555) การพัฒนานักวิจัยรายบุคคลให้เกิดทัศนคติ และค่านิยมที่ดีต่อการทำวิจัย ให้การวิจัยเป็นวิถีชีวิตของอาจารย์มหาวิทยาลัย ต้องดำเนินการควบคู่กับการพัฒนาในระดับสถาบันเพื่อให้เกิดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำวิจัย ซึ่งจะทำให้เกิดวัฒนธรรมการวิจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนางานในพันธกิจอื่นๆ ด้วย (อาทิตยา ดวงมณี และคณะ, 2556) ภายหลังเสร็จสิ้นโครงการนักวิจัยได้สะท้อนคิด (Reflection) ว่างานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ คือ “การดำเนินการวิจัยที่บูรณาการศาสตร์ต่างๆ ร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาภายในพื้นที่ ตั้งแต่การกำหนดโจทย์หรือประเด็นการวิจัย หนุนเสริมให้ชุมชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย และผลการวิจัยสามารถนำไปใช้พัฒนาหรือแก้ปัญหาของชุมชนหรือพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน โดยมีกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์จากผลการ

วิจัยอย่างชัดเจน” (มนตรี สังข์ทอง และคณะ, 2560) ทศนคติและการทำงานวิจัยโดยมีผู้ใช้ประโยชน์ ทำให้นักวิจัยเห็นถึงคุณค่าของผลงานและมีแรงผลักดันในการทำผลงานวิชาการเพื่อสังคม อย่างไรก็ตาม พบว่าบางโครงการยังไม่มีมีการนำไปใช้ทันทีเนื่องมาจากสาเหตุต่างๆ เช่น ผลงานวิจัยถูกใช้โดยทางอ้อมไม่สามารถติดตามได้โดยตรงเนื่องจากปัจจัยแฝงอื่นๆ คุณภาพของข้อมูล ประสิทธิภาพของนักวิจัย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโจทย์และระหว่างทำวิจัย การสื่อสารผลงานวิจัยให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น อรอนงค์ สิงห์บุบผา (2559) รายงานว่าประสิทธิผลการนำความรู้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของนักวิจัย และปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ คุณสมบัตินักวิจัย การเลือกหัวข้อทำวิจัยที่เหมาะสม งบประมาณ และระยะเวลาในการดำเนินการ

ผลการจัดการงานวิจัยเชิงพื้นที่ และตัวอย่างความก้าวหน้าของการพัฒนาชุมชนในพื้นที่วิจัย ทำให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความเข้าใจงานวิจัยเชิงพื้นที่และได้รับการยอมรับเพิ่มขึ้น ผลงานวิจัยที่ได้สามารถนำไปใช้ประโยชน์เกิดผลต่อชุมชน นักวิจัยเห็นคุณค่าของงานวิชาการที่ก่อประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และได้รับการยอมรับในวงวิชาการ มีการตีพิมพ์ผลงานวิชาการจากโจทย์วิจัยที่มาจากชุมชน ทำให้เกิดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเชิงพื้นที่ทั้งในระดับคณะและมหาวิทยาลัย เกิดกลไกใหม่ในการจัดการที่ให้ความสำคัญกับงานวิจัยเชิงพื้นที่มากขึ้น เช่น สภามหาวิทยาลัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายให้มหาวิทยาลัยส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยเชิงพื้นที่เพื่อให้ผลงานวิจัยเกิดประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และให้มีการประเมินผลกระทบเพื่อรายงานต่อสภามหาวิทยาลัย มีการจัดระบบประมาณรายได้ของคณะในการบูรณาการงานบริการวิชาการกับงานวิจัยเชิงพื้นที่ในคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการตั้งหน่วยจัดการงานวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชนในคณะศิลปศาสตร์ การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการทักษะนักวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ ในคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ การประกาศยกย่องและให้รางวัลแก่นักวิจัยที่มีผลงานวิจัยที่ใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาพื้นที่ และการเปลี่ยนแปลงประกาศให้รางวัลการตีพิมพ์ผลงานวิจัยให้ครอบคลุมถึงงานวิชาการรับใช้สังคม เป็นต้น ผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวเป็นสัญญาณที่ดี ซึ่งส่งผลให้เกิดผลงานวิจัยที่มีคุณค่าทางวิชาการและสามารถบูรณาการกับงานบริการวิชาการเพื่อนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้

สถานการณ์ใหม่ในชุมชนเป้าหมาย ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมและการ ดำรงไว้ซึ่งการเปลี่ยนแปลง

ผลจากการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ โดยใช้ระบบ กลไก และการบริหารจัดการที่พัฒนาขึ้น ทำให้นักวิจัยและภาคีเครือข่าย

ในพื้นที่ เช่น กลุ่มอาชีพในชุมชน อบต. พัฒนาชุมชน เกษตรตำบล ท้องเที่ยวและกีฬา และวัฒนธรรมจังหวัด เป็นต้น ได้ทำงานร่วมกัน มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ชุมชนเห็นศักยภาพและโอกาสการพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลเห็นความสำคัญของการนำความรู้ไปใช้เพื่อพัฒนาระดับรายได้ของชุมชน เกิดกระบวนการภายในชุมชนที่ทุกฝ่ายร่วมกันวางแผนพัฒนา จัดทำโครงการพัฒนาจากฐานข้อมูลและความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ และได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาต่อเนื่อง เช่น

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ทับน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้นำฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจการจัดการน้ำเพื่อการเกษตร ทำให้ทราบสมดุลน้ำในพื้นที่ และวางแผนการผลิตพืชและใช้น้ำเพื่อการเกษตรอย่างเพียงพอ แก้ปัญหาภัยแล้งในพื้นที่ (แสงทอง บุญยิ่ง และอาคม สงเคราะห์, 2561) อบต. ทับน้ำ ยังสนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตผลการเกษตรทับน้ำ-บ้านม้า โดยนำองค์ความรู้การแปรรูปผลิตภัณฑ์มันเทศ และ การพัฒนาการผลิตสุเชิงพาณิชย์โดยกระบวนการมีส่วนร่วม ทำให้สมาชิกกลุ่มมีทักษะการแปรรูปผลิตภัณฑ์ สามารถนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์ต่อลูกค้าและจำหน่ายสินค้าได้ ทำให้มียอดขายสูงขึ้น ปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตจากครัวเรือนสู่อุตสาหกรรม การผลิตเน้นคุณภาพ มาตรฐาน และส่งมอบตรงเวลา กลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากมันเทศ เด็ยอนละประมาณ 5,000 – 30,000 บาท เกิดการหมุนเวียนรายได้ในชุมชน จากการซื้อผลผลิตมันเทศและการจ้างงานในชุมชน (พาขวัญ ทองรักษ์ และคณะ, 2560) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันเทศในชุมชน การพัฒนาเครื่องล้างหัวมันเทศโดยใช้แรงดันน้ำ สามารถล้างหัวมันเทศได้ 24 ต้น/วัน จากเดิมที่ใช้แรงงานคน สามารถล้างหัวมันเทศได้เพียง 1.9 ต้น/วัน และการใช้เครื่องล้างยังลดต้นทุนค่าจ้างล้างหัวมันเทศ ลดลงจาก 0.30 เป็น 0.03 บาท/กิโลกรัม ต้นแบบของเครื่องล้างหัวมันเทศมีราคาประมาณ 35,000 บาท (ฉัตรพล พิมพ์า, 2560) ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของช่างเทคนิค และเกษตรกรผู้ปลูกมันเทศในชุมชน ทำให้สามารถพัฒนาเครื่องให้มีต้นทุนค่าเครื่องจักรต่ำลงและเหมาะสมกับสภาพการทำงานของชุมชนมากขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้นำผลการวิจัยมาจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชน (ธารณี นวสันธิ์ และคณะ, 2560) โดยมีรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสม 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การสาธิตให้ความรู้ 2) การจำหน่ายสินค้าชุมชนและผลิตภัณฑ์เกษตร 3) การให้รู้ทางด้านธุรกิจเกษตร และ 4) การเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชน กระบวนการมีส่วนร่วมทำให้ชุมชนมีการเรียนรู้และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน และขยายไปสู่การสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในพื้นที่ อาทิเช่น การทำอาหารเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร การออกแบบ

สินค้าที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน เพื่อผลิตเป็นสินค้าจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว การรื้อฟื้นภูมิปัญญาของชุมชนให้กลับมามีชีวิตและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับชุมชนได้อีกครั้ง อาทิเช่น ภูมิปัญญาการทำขนมโบราณ การจักสาน และประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้น (สุขุม คงดิษฐ์ และคณะ, 2560) ชุมชนมีการฟื้นฟู อนุรักษ์ และสืบทอดประเพณี เริ่มจากประเพณีการอาบน้ำดินเพ็ญ ที่คนในชุมชนได้ร่วมกันสื่อความหมายของพิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรมที่ตนเองเป็นเจ้าของ ทำให้มีความตระหนักถึงคุณค่า และยอมรับกติกาสังคม อันเป็นกุศโลบายให้ผู้คนในชุมชนได้ร่วมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในคลองโพธิ์ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำสำคัญของชุมชน (นัทธิ เพชรบุรี และ บุญสมหญิง พลเมืองดี, 2560) และคนในชุมชนได้รวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มที่พักรวมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศบ้านสามเรือน มีสมาชิกจำนวน 10 หลังคาเรือน สามารถบริหารจัดการกลุ่ม มีระเบียบปฏิบัติของสมาชิกเพื่ออำนวยความสะดวกและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว สามารถจัดเตรียมสถานที่พักรวมได้มาตรฐาน และมีรูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน ปัจจุบันเปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าพักรวมในพื้นที่ (พิมพ์พร พิมพ์สุวรรณ และคณะ, 2561) และมีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามเรือนพัฒนา รวบรวมใจ ประกอบกิจการแปรรูปและจัดจำหน่ายเห็ดตับเต่ารวมถึงสินค้าเกษตรของชุมชน โดยนำผลการวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเห็ดตับเต่า ทำให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่เห็ดตับเต่าจากเดิมที่จำหน่ายเห็ดสดเฉพาะฤดูกาลเท่านั้น แต่เมื่อนำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สามารถเก็บรักษาได้นานกว่า 6 เดือนในอุณหภูมิห้องสามารถจำหน่ายได้ตลอดทั้งปี (วิจิตรา เหลียวตระกูล และวชิรญา เหลียวตระกูล, 2560) และ อบต. ยังได้จัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่องจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น การฝึกอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ชาวบ้านในการอยู่อาศัยร่วมกับธรรมชาติและร่วมกันอนุรักษ์ระบบนิเวศ การเป็นเจ้าบ้านที่ดีเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะเกิดขึ้นอย่างเต็มรูปแบบในอนาคต การจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวชุมชนสามเรือน การฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถาน ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน การจัดทำโครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน การจัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติทางบกและทางน้ำ การจัดทำป้ายสื่อความหมายบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับพื้นที่ชุมชนสามเรือนให้เป็นต้นแบบแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งจะส่งผลต่อเศรษฐกิจชุมชนและสร้างความมั่นคงทางอาชีพจากฐานทรัพยากรชุมชน

สำหรับเทศบาลตำบลวังยาง อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เกาะแกรัด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเริ่มดำเนินการช้ากว่าในพื้นที่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เริ่มปรากฏสัญญาณของการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ เช่น เทศบาลตำบลวังยาง ได้นำข้อมูล

สำคัญของโครงการวิจัยใช้ประกอบการยื่นเรื่องขอขึ้นทะเบียนแหล่งสุพรรณบุรี เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดและได้รับประกาศขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ แหล่งสุพรรณ เมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2560 และวิสาหกิจชุมชน กลุ่มสตรีแม่บ้านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ตำบลวังยาง ได้นำผลงานวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำส้มสายชูจากน้ำต้มแห้งไปใช้ทำให้ลดปัญหาหมอกควันจากน้ำทิ้งจากการต้มแห้ง และน้ำส้มสายชูที่ผลิตได้สามารถใช้แช่เห็ดดิบเพื่อลดการเกิดสีคล้ำในเห็ดได้ อบต. เกาะแกรัด ได้นำข้อมูลสำคัญของโครงการวิจัย การศึกษาศักยภาพชุมชนเพื่อสนับสนุนการเพิ่มมูลค่าแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนเกาะแกรัด และโครงการวิจัยการออกแบบทางสัญจรร่วมเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีชุมชนเกาะแกรัด ใช้ประกอบการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

ผลจากการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ทำให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการ เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัยฯ กระตุ้นให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยมีความตื่นตัว และนักวิจัยได้ทำความรู้จักกับนักวิจัยท้องถิ่น ผู้แทนจากหน่วยงานต่างๆ เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนา ขณะเดียวกันยังทำให้ชุมชน สังคม ได้เห็นว่าการวิชาการและงานวิชาการในมหาวิทยาลัยไม่แยกตัวออกจากชุมชน สังคม ซึ่งจะนำไปสู่การประสานงานและความร่วมมือในการร่วมกันพัฒนาต่อไปในอนาคต

สรุปผล

ระบบงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ขับเคลื่อนโดยหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อชุมชนและสังคม ที่ดำเนินการโดยคณะทำงานที่แต่งตั้งโดยคณบดีมหาวิทยาลัยฯ มีรองอธิการบดีได้รับมอบหมายเป็นประธาน มีผู้ประสานงานกลางเป็นผู้จัดการแผนงานวิจัยตลอดสายใช้การวิจัย ขั้นตอนการทำงานของระบบที่สำคัญ ได้แก่ การกำหนดกรอบงานวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การพัฒนาโจทย์วิจัยและข้อเสนอโครงการวิจัย การพัฒนานักวิจัย การติดตามช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกการทำวิจัย การส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่ผลงานวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ การขับเคลื่อนให้งานวิจัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน ใช้การประกาศทุนวิจัย เงื่อนไขการให้ทุนและสัญญาการรับทุน เป็นกลไกควบคุมการทำงานของนักวิจัยและจัดการให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยการหนุนเสริมของผู้ทรงคุณวุฒิจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และมีผู้ประสานงานในพื้นที่วิจัยเป็นผู้ขับเคลื่อนให้นักวิจัยต่างสาขาได้ทำงานวิจัยร่วมกันในพื้นที่ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นกลไกในการพัฒนาพื้นที่ ผลการ

บริหารจัดการงานวิจัยในระยะ 3 ปี มีโครงการที่พัฒนาโดยใช้โจทย์ ปัญหาและความต้องการพัฒนาของพื้นที่จำนวนรวม 48 โครงการ ผู้ประสานงานคณะและศูนย์พื้นที่ได้รับการพัฒนาให้มีการบริหารจัดการแผนงานวิจัยร่วมกับภาคี สามารถพัฒนานักวิจัยใหม่ระดับ หัวหน้าโครงการให้มีประสบการณ์ในการจัดการโครงการให้สำเร็จ จำนวน 23 คน ผลงานวิจัยที่ดำเนินงานเสร็จสิ้นในระยะปีที่ 2 มี ผลงานวิจัยนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ จำนวน 8 เรื่อง เผยแพร่ในวารสารวิชาการระดับชาติ จำนวน 12 บทความ ระดับนานาชาติ จำนวน 1 บทความ และได้รับรางวัลในเวที การแสดงสิ่งประดิษฐ์ระดับนานาชาติ 1 ผลงาน มีการนำผลงานวิจัย ไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาพื้นที่ในตำบลบึงน้ำ อำเภอบางปะหัน และตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยองค์การบริหารส่วนตำบลได้นำข้อมูลจากการวิจัยจัดทำแผน พัฒนาตำบลด้านการเกษตรและการท่องเที่ยวโดยชุมชน พัฒนาให้ เกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์เกษตร และรวมกลุ่มจัดการ ที่พักแรมในชุมชน คนในชุมชนมีการเรียนรู้และพัฒนากิจกรรม ต่อเนื่องจากประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็น อัตลักษณ์ชุมชน เพื่อสร้างอาชีพในชุมชน แสดงให้เห็นว่าในชุมชนมี ฐานทรัพยากรที่มีศักยภาพ สามารถพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่มได้ด้วย

ความรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นใน พื้นที่เป็นกลไกสำคัญที่สนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและดำรงไว้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ตามเป้าหมายของการพัฒนา

กิตติกรรมประกาศ

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัย ต่อเนื่อง 3 ปี จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สัญญาทุน เลขที่ RDG58A0002 RDG59A0002 และ RDG60A0002 ขอ ขอบขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกว. และสถาบันคลังสมองของชาติ ประกอบด้วย ศาสตราจารย์ปิยะวัติ บุญ-หลง ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รองศาสตราจารย์ ดร.ก้าน จันทร์พรหมมา รองศาสตราจารย์ ดร.เสมอ ถาน้อย รองศาสตราจารย์ ดร.ชิตณรงค์ ศิริสถิตย์กุล และคุณเบญจมาศ ตีระมาศวณิช รองศาสตราจารย์ ดร.อรทัย รวยหาจิม รองศาสตราจารย์ ดร.เอ็จ สโรบล สำหรับข้อเสนอ ณะที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณนักวิจัย ผู้มี ส่วนได้ส่วนเสียกับงานวิจัยทุกท่าน ที่ร่วมมือให้ข้อคิดเห็น ร่วมการ ดำเนินงาน ติดตามและช่วยเหลือจนกระทั่งงานสำเร็จลุล่วง

บรรณานุกรม

- จรัส สุวรรณเวลา. (2534). *บนเส้นทางสู่มหาวิทยาลัยวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉัตรพล ทิมพา. (2560). การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเครื่องล้างหัวมันเทศของชุมชนตำบลน้ำ อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 9(2), 81-89.
- ธารณี นวัสนธิ, สุขุม คงดิษฐ์, วรธา พรหมศิลป์, เบญจพร เชื้อผึ้ง, ธาวิตา สกุลรัตน์, จุฬารัตน์ ชัยพิทักษ์ และ บุญสมหญิง พลเมืองดี. (2560). แผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 9(3), 167-177.
- นัทธี เพชรบุรี และ บุญสมหญิง พลเมืองดี. (2560). กระบวนการมีส่วนร่วมในการฟื้นฟู อนุรักษ์และสืบทอดประเพณีอาบน้ำคั้นเพ็ญ ชุมชน สามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 9(5), 404-419.
- เปรมณิกา มาลัยศรี. (2559). *โครงการความหลากหลายทางชีวภาพ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น: บทเรียนการบริหารจัดการและการสร้าง เครือข่ายงานวิจัย ชุดโครงการวิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. 2555 - 2559 (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์)*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหาร โครงการส่งเสริมการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนามหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา.
- พัชริน ดำรงกิตติกุล. (2555). *การจัดการระบบนิเวศการวิจัยเพื่อรับใช้สังคม ชุมชน ท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พาขวัญ ทองรักษ์, วรภา วงศ์แสงธรรม, สุภาพร พาเจริญ, จันทร์เพ็ญ บุตรใส และ รุ่งทิพย์ ไทยสม. (2560). การพัฒนากระบวนการผลิตข้าว เกรียบมันเทศสู่การผลิตเชิงพาณิชย์โดยชุมชนมีส่วนร่วม. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 9(4), 242-256.
- พิฑูวรรณ กิตติคุณ. (2559). *การพัฒนาระบบราชการโดยการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภา ผู้แทนราษฎร.
- พิมพ์พร พิมพ์สุวรรณ, ซาลินี สำราญอินทร์, ธาวิตา สกุลรัตน์, ราชนันท์ ปรีกษา และ เบญจพร เชื้อผึ้ง. (2561). การจัดการที่พักแรมในแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 10(1), 35-45.
- มนตรี สังข์ทอง, ประภาส กลั่นนวล, ศศิพันธ์ ศาสตร์สาร, อามิณะห์ ไชยธำ และ พรพิมล เขียวพิมาย. (2560). การประเมินระบบและกลไก การบริหารจัดการงานวิจัยของหน่วยวิจัยนวัตกรรมเพื่อสังคมและชุมชน (ระยะที่ 2). *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 9(3); 155-166.

- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อท้องถิ่น. (สิงหาคม 2557). การศึกษาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม. ใน โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ “แนวคิดและเครื่องมือการทำงานวิชาการเพื่อสังคม”, สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ, พระนครศรีอยุธยา. วรรณดี สุทธิวรการ. (2556). การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การวิจัยเพื่อเสถียรภาพและการสร้างสรรค์สร้าง. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- วิจิตร ศรีสอาน. (2557). พันธกิจสัมพันธ์มหาวิทยาลัยกับสังคม. *EnT Digest*, (ฉบับปฐมฤกษ์), 4-5.
- วิจิตร เทลียวตระกูล และ วชิรญา เทลียวตระกูล. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์เห็ดตับเต่าในน้ำเกลือบรรจุขวดแก้วของตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 5(1), 174-185.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). การบริหารการเปลี่ยนแปลง (*Change management*), ชุดเครื่องมือการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา. (2554). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2553* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: หจก. ภาพพิมพ์.
- สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา. (2558). รายงานการประเมินคุณภาพภายใน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ ปีการศึกษา 2557 (1 สิงหาคม 2557 ถึง 31 กรกฎาคม 2558) (รายงานประจำปี). พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- สีลาภรณ์ บัวสาย. (2554). ABC: การวิจัยเพื่อพัฒนาพื้นที่. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สุขุม คงดิษฐ์, วรรณษา พรหมศิลป์, ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ, จิตภา เร่งมีศรีสุข และ ธาณี นวสินธุ์. (2560). รูปแบบและกิจกรรมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยววิถีเกษตรอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนสามเรือน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 9(4), 314-326.
- แสงทอง บุญยี่ และ อาคม สงเคราะห์. (2561). ระบบฐานข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจการจัดการน้ำเพื่อการเกษตรโดยชุมชนมีส่วนร่วม ชุมชนทับน้ำ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*, 10(2), 131-145.
- อรอนงค์ สิงห์บุบผา. (2559). ประสิทธิภาพของการนำความรู้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ กรณีศึกษา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกริก, คณะศิลปศาสตร์, สาขาวิชาการบริหารจัดการองค์การ.
- อาทิตยา ดวงมณี, ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ และ ศิริเดช สุชีวะ. (2556). การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารงานวิจัยโดยการเทียบเคียงสมรรถนะตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงกลาโหม. *วารสารพยาบาลและการศึกษา*, 6(2), 84-99.